

Найвідомішим порушенням норм міжнародного права був так званий «Наказ про комісарів» від 6 червня 1941, який приписував розстрілювати на місці політичних працівників Червоної армії. Такого самого жорстокого ставлення зазнавали і жінки-червоноармійки, особливо на початку бойових дій. Радянські військовополонені були практично беззахисні перед свавіллям нацистського терору [2].

Одночасно з ідеологічними мотивами згодом у ставленні до полонених червоноармійців стали враховуватися й потреби економіки. Уже в армійських збірних пунктах та пересильних таборах із полонених, які вижили, формувалися робочі групи для потреб військових частин. Так, вже у листопаді 1941 року близько 140 тис. військовополонених, які працювали в обслуговуванні шляхів сполучення та залізниці, у грудні – 112 тис. полонених використовувалися на різних роботах. Після виходу директиви Г. Герінга від 7 листопада 1941 р., яка дозволяла використовувати військовополонених на німецьких підприємствах, їхня кількість стала зростати на промислових підприємствах у Німеччині. Так, у серпні 1944 року в економіці Третього Райху працювали 631 559 радянських військовополонених. Найбільше їх було у видобувній промисловості та на металургійних підприємствах.

Радянські військовополонені, поставлені у нелюдські умови виживання, стали також важливим джерелом поповнення допоміжних та охоронних підрозділів Вермахту й поліції на окупованій території. За даними німецьких джерел, до 1 млн. військовополонених вступили до лав Російської визвольної армії генерала А. Власова та інших збройних формувань, що знаходилися на службі Третього Райху.

Військовий полон став невід'ємною складовою Другої світової війни. Жорстоке ставлення до радянських військовополонених стало результатом довільного трактування норм міжнародного гуманітарного права з боку нацистського командування та керівництва вермахту, расової та політичної ідеології виконавців на місцях. Дослідження трагічної долі радянських військовополонених має стати об'єктом ретельного аналізу не лише істориків, але й правників, політологів, соціологів.

Список використаної літератури

1. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). Київ : Альтернативи, 1999. Т.12. С. 196-218.
2. Штрайбер Г. Військові раби в «третьому рейху». *Вторая мировая война*. М.: «Весь мир». 1997. С. 601-609.
3. Донетчина в годы Отечественной войны 1941 – 1945. Донецк: АОЗТ «Издательство «Донеччина», 2008. С. 169–172.

Тітова Ірина Валеріївна

здобувач вищої освіти 1-го курсу

Ядловська Ольга Степанівна

доцент кафедри соціально-гуманітарних

дисциплін, кандидат історичних наук

(Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ)

ПРИЧИНИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ ПІД ПРОВОДОМ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Національно-визвольна війна українського народу вибухнула на початку 1648 р. під проводом Богдана Хмельницького поставила перед старшиною та очільником безліч важливих проблем щодо осмислення державотворчих перспектив. Постали питання формування політичної системи держави, боротьби за незалежність у складі Речі Посполитої чи навіть повний державний суверенітету, встановлення кордонів території. З огляду на зазначений ряд проблем виникла необхідність вибору продуктивного захисту прав козаків, міщан, селянства, православної віри, а також вироблення зовнішньополітичних орієнтирів та пошук союзників та інше. Отже, на середину XVII ст. на українських землях склалась ситуація вкрай гострого соціального напруження та передумови виникнення власного державного утворення.

Серед головних причин початку Національно-визвольної війни виділяють такі: селянство потерпало від покріпачення; дрібна шляхта незадоволена своїм становищем; свавілля аристократів у містах; козацтво незадоволене своїм становищем і розуміє свої можливості; релігійне питання: утиски православних; поява уявлення про окремішність народу, що проживав на українських землях. Багато могутніх українських магнатів покатоличилися і ополячилися. У цій війні вони опинилися з іншої сторони барикад і захищали Річ Посполиту [1].

На першому її етапі Б. Хмельницькому важливо було, уникаючи прямих зіткнень з поляками, забезпечити підтримку реєстрового козацтва і домогтися спілки з Кримським ханством. До березня 1648 р. на бік гетьмана перейшли 6 тис. реєстровців, а кримський хан прислав 4 тис. кінних воїнів. В українсько-польських переговорах, які передували початкові воєнних дій, Б. Хмельницький наполягав лише на автономії козаків – вимагав вивести польське військо, ліквідувати управління Речі Посполитої і дати

козакам право на міжнародні стосунки. У відповідь коронний гетьман М. Потоцький вирішує розбити повстанців. Проте Б. Хмельницький випереджає поляків і під Жовтими Водами у травні 1648 р. завдає їм нищівної поразки. Не давши супротивникові отямитись, Б. Хмельницький готує засідку у районі Корсуня, де поляки також були розгромлені, а коронний гетьман потрапив у полон [2]. Після перемог під Жовтими Водами і Корсунем гетьман звернувся з універсалами до українського народу, в яких закликав піднятися на боротьбу проти поневолювачів, приділивши особливу увагу питанням створення козацької армії та забезпечення її боєздатності.

Перші перемоги надихнули українців і налякали поляків. По всій країні, по обидва боки Дніпра утворювались нові полки, які або приєднувались до Богдана Хмельницького, або підіймали власні повстання. Сповнені сил і натхнення, козацько-селянські загони нищили маєтки шляхти і безжалюбно проливали кров. Значна частина польської знаті вирішує полишити свої володіння і відступити на Західні землі з Яремою Вишневецьким. Разом зі своїм військом шляхта винищувала села та здійснювала жорстокі каральні акції проти повсталих українців. Вони вбивали не лише чоловіків, що захищали господи, а й жінок, дітей та літніх людей. Водночас з подіями на Західних землях, гетьман Хмельницький осів у Білій Церкві і зосередився на формуванні дисциплінованої армії. Наприкінці літа 1648 року загони повстанців перетворились на непереможну силу, яка досягала 100 тисяч воїнів [3].

Протягом наступних двох років українська та польська сторони вели дипломатичні війни, фактично шукаючи союзників для подальшого протистояння. 1651 р. бої поновилися і розпочався новий етап Національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.

Національно-визвольна війна стала одним з найважливіших етапів створення козацької держави, хоча ідею соборності українських земель не було реалізовано, а Б. Хмельницький пристав на позицію автономії в межах Речі Посполитої. Сформувалась українська державність переважно військового характеру. Разом з тим, процес формування української державності продовжувався та знайшов вияв у згаданих подіях. На жаль, імперські амбіції вже Російської імперії стали на заваді створення незалежної козацької держави.

Список використаної літератури

1. Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького середини XVII ст. Спецпроект EDERA та освіторії. URL: <https://znohistory.ed-era.com/m2/18> (Дата звернення 25.09.2021)
2. Національно-визвольна війна на Україні у середині XVII ст. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/history/34866/> (Дата звернення 25.09.2021)
3. Національно-визвольна війна. URL: <https://myukraine.org.ua/nacionalno-vizvolna-vijna/> (Дата звернення 25.09.2021)

Токар Андрій Анатольович
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

РОЗВИТОК ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ НА ЕТАПІ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Важливим аспектом державотворення України як незалежної держави є створення її Збройних Сил (ЗСУ), які повинні гарантувати суверенітет, територіальну цілісність країни, забезпечувати надійний захист національних інтересів від воєнних загроз. Особливою актуальністю та потребою в сучасних ЗСУ набуло з моменту розпочатих агресивних дій з боку сусідньої та такої собі «братської» Російської Федерації (РФ). Окупація РФ Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, підтримка нею сепаратистського руху на значній частині Донецької і Луганської областей призвели до порушення територіальної цілісності України та державного суверенітету. Була розв'язана гібридна війна проти суверенної української держави. Збройні Сили України вступили в реальні бойові дії з добре озброєним і навченим ворогом, який раніше ніколи у наших штабах не розглядався як імовірний противник [1].

Як безпосередній учасник бойових дій на сході України починаючи з 2014 року, хочу засвідчити той досить ганебний стан ЗСУ та Національної Гвардії України (НГУ), з яким ми зустріли досить підготовлені війська супротивника. При підготовці до входу у сектор Антитерористичної операції (АТО) наш командир батальйону на пряму заявив, що у нас, крім радянської стрілецької зброї, старої форми та сталевих касок, нічого немає «...і вам в секторі знадобиться майже все, від форми та бронежилетів до рацій, генераторів, спальників та їжі». На що ми, мобілізовані та добровольці, самі купували та шукали всі перераховані предмети. У першу свою ротацию ми їхали у шкільних автобусах «Богдан», а додаткову позаштатну зброю збирали по всіх частинах НГУ. Навіть інструкторів із бойової підготовки, які були б спроможні хоча б